לפני

לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג׳ ימים אסור לשאת ולתת עמהן.

וכולהו משום דאתי ומנכי לעבודת כוכבים ביום אידו: תלמ״ל במידי דהדר בעין כגון בהמה וכליס דכתיב (שמות כב) כי יאשל איש מעם רעהו וגו׳ תלמ״ל במידי דלא הדר בעין כגון מעות דכתיב (שם) אם כסף תלוה את עמי דמלוה להוצאה תורה אור נתנה ומשלם לו מעות אחרים: שמא הוא לאחר זמן. למחר: **גמ׳** יום אידם. היינו עבודת כוכבים דכתיב בהגיע פרשה יקומו ויעזרכם: יצאו עידיהם וילדקו. השתא סלקא דעתיה דבעובדי כוכבים כתיב ואתמהי מתמה יצאו עובדי כוכבים עידיהם יבואו עבודות כוכבים שעבדו ויעידו עליהם וילדיקום: עבודות שהעידו בעלמם. ביום הדין שעבדו לעבודת כוכבים בעולם הזה: ישמעו. עובדי כוכבים את העבודות שמעות מעידות ויאמרו אמת דין הוא שראוין ישראל להצטדק: ועידיהם המה. עבודת כוכבים הבאות ותעיד על עובדיה לחייבם: בערבוביא. כולן מעורבבין ולא לומה ואומה בפני עצמה:

*אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם, להשאילן ולשאול מהן, להלוותן וללוות מהן, לפורען ולפרוע מהן רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמיצר הוא לו אמרו לו אע״פ שמיצר הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן: **גמ׳** רב ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עידיהן, מאן דתני אידיהן לא משתבש ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתיב °כי קרוב יום אידם ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתיב °יתנו עידיהם ויצדקו ומאן דתני אידיהן מאי טעמא לא תני עידיהן? אמר לך תברא עדיף ומאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן? אמר לך מאן קא גרים להו תברא עדות שהעידו בעצמן הלכך עדות עדיפא, והא יתנו עידיהם ויצדקו בעובדי כוכבים כתיב הא בישראל כתיב *דאמר ריב״ל כל מצות שישראל עושין בעולם הזה באות ומעידות להם לעוה״ב שנאמר יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל, ישמעו ויאמרו אמת אלו עובדי כוכבים? אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע מאן דאמר עידיהן הכא °יוצרי פסל כולם תוהו וחמודיהם בל יועילו ועידיהם המה. דרש ר׳ חנינא בר פפא ואיתימא ר׳ שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס״ת [ומניחו] בחיקו ואומר *למי שעסק בה יבא ויטול שכרו, מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנאמר °כל הגוים נקבצו יחדו [וגו׳], אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה ואומה וסופריה

וכי לא יוכל ישראל לומר איני צריך עתה למטר ולקנות וכן לשאול ולפרוע מה ידע העובד כוכבים שמיה משום אידו לכך נראה דטעם ההיתר משום דעבו״כ שבינינו קיים לן בגוייהו דלא פלגו לעבודת כוכבים ומהאי טעמא אמרי לקמן בפ״ב (דף סה.) רב יהודה דאדר ליה קוכבנא לאבילרגא ביום אידו אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים וכן רבא (שם) דאדר ליה קוכבנא לבר שיאך ביום אידו אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים א״כ יש לסמוך אהתיא דתנא בירושלמי על מתני׳ דאסור לשאת ולתת תני בד״א בעובד כוכבים שאינו מכירו אבל בעובד כוכבים שמכירו מותר מפני שהוא כמחניף ותניא הנכנס לעיר ומצאן שמחים שמח עמהם שאינו אלא כמחניף להם ור״ת היה מפרש אסור לשאת ולתת עמהם דוקא במידי דתקרובת ולא לחיי׳ כלל בלקוחות דודאי שרי בין לגיסא דאזיל ומודה בין לגיסא דלפני עור לא תתן דלא אסרו אלא למטר דוקא מידי דתקרובת ולשאת ולתת הכי פי׳ לשאת מהן המעות ולתת להם מידי דתקרובת חליפי המעות ומביא ראיה מדאיבעיא (לקמן דף ו.) בגמרא טעמא דלשאת ולתת עמהם לא משום הרווחה פירוש משום שמרויח ומשתכר ואזיל ומודה לעבודת כוכבים אי דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול וקאמר נפקא מינה דאית ליה בהמה לדידיה ולא מידי דלאו תקרובת אסור אמאי לא קאמר נפקא מינה למידי דלאו תקרובת דמשום הרווחה איכא אלא וודאי מידי דלאו תקרובת שרי דלא שייכא אזיל ומודה במקח וממכר כיון שעתה המעות אחת בחפץ והוא לוקח וגם אינו בעוה״כ שירויח בשחורה ובעיא דגמרא הכי מפרש טעמא דאסור לשאת ולתת עמהם במידי דתקרובת משום הרווחה שיהיה לו בהמות רבות בריות אפי׳ אית ליה לדידיה נמי אסור שמתוך שיהיה לו הרבה בהמות יקריב מן המוכחר לו משום לפני עור ונפקא מינה דכי אית ליה בהמה לדידיה שרי ולפי פר״ת אין לתמוה על מנהג העולם שאפילו אם היו מחזיקין לוקחים כעובדי עבודת כוכבים שהרי אינם עושים שום תקרובת אלא בחמעות וזבח לא שייך הרווחה והרבה מעות מעטיים להם לאותו דבר ומיהו נכון הוא להחמיר שבבא העובד כוכבים ואומר הלוני מעות לשקרי שקורין אופרי״ר אבל ר׳ אלחנן אמר כי גם באותם אופרי״ר אין שום איסור כי מה שהם עוסקים אותם לגלחים ולכומרים אינו ממש לשם עבודת כוכבים אלא לעורך האתם: **להלוותם.** פר״ת דוקא בחמש אבל ברבית שרי משום דמלטער טובא כדאמרינן בקידושין (דף כ.) ליזדין אינש ברבית ולא לוזיף ברבית: **ולפרוע** מהן. בגמרא (לקמן דף ו:) פסקינן כרבי יהושע בן קרחה דמלוה על פה נפרעין מהם מפני שהוא כמגיל מידם ויטול דאפי׳ מלוה בשטר נמי נפרעין מהם כדאמר בירושלמי אפי׳ מלוה בשטר אובדת היא אלא כל שעה אדם זוכה ליפרע מחובו ולכך נראה לר״י דאותה מלוה שבשטריו לו אפי׳ אותם שיש בו מהם חותמות שמותר ליפרע מהם ואפי׳ הוא אזיל ומודה שלעולם הוא חשיב כמגיל מידם והא דאמר רבי יהושע בן קרחה מלוה בשטר אין נפרעין היינו כשידעו תקיפה עליהם ואפי׳ הכי מלוה על פה נפרעין אלא יכפור פעם אחרת והיכא דאיכא משכון אומר בירושלמי דאין מלוה אובדת במשכון מיהו בכל ענין חשיב כמגיל מידם שכמה פעמים אובדת אפי׳ במשכון: **מ״ט** לא תני עידיהן. פרק משילין (ביצה דף לה:) איכא חד תני משילין וחד תני משחילין וכן בהגוזל בתרא (ב״ק דף קיז:) חד תני מליקין וחד תני מסיקין ולא דייק כי האי גוונא ומאי לא שייך לדקדק משום דאידי ואידי חד משמעות לשון הוא להו אבל קשיא מהתיא דפרק החליל (שבת דף נ: ושם ד״ה וחד) שואבה תשובה וכן בפ״ב דיבמות (דף יז. ושם) דאשונה ושניה דלא חד משמעות נינהו ולא דייק הכי וי״ל הכא היינו טעמא דדייק הכי משום דמסתבר ליה טפי לשון עדות לפי שהוא עדות לשברם וקשיא לי על תירוץ זה דמאי מקשה תו ומאן דתנא עידיהן מ״ט לא תני אידיהן הא כבר פירשנו דהמקשה נמי היה יודע שאינו מעשה דלשון עדות עדיף וא״כ הכי הקשה מאן דתני אידיהן דאמאי לא תני עידיהן דהא עידיהן ממש כתיב בהדיא בקרא אבל אידיהן ממש לא כתיב בקרא אלא אידם ומשני תברא עדיף פי׳ לשון שבר ופריך א״כ מ״ט דמאן דתני עידיהן הא ודאי דתברא עדיף:

רוגני

מסורת השי״ם

*דף לא ע״ב כל דבר המתחיל על בית מאנגלים בסוף מתחתם

עין משפט נר מצוה

א מיי׳ פ״ע מהלכות עבודת כוכבים הלכה ח סמג לאוין עה טוש״ע י״ד סי׳ קמה סעיף ח:

[וע״ע תוס׳ קידושין ב. ד״ה אתמה]

רבינו חננאל

דרש רבי שמלאי לעתיד לבא מביא הקב״ה ספר תורה ומניחה ואומר כל מי שעוסק בתורה יבא ויטול שכרו מתקבצין ובאין כל האומות בערבוביא דכתיב כל הגוים נקבצו יחדו אלה״ר

מתנה

גליון השי״ם ◇ ב׳ מקורות תוס׳ ד״ה לפני. בספר לקיבוץ על שם הגדולים להרב ר׳ יוסף אזולאי בחות ח כתב בשם רבינו בצלאל בשיטה מקובצת מולין כי התוס׳ על מס׳ ע״ז שבידינו הם תוס׳ רבינו פרץ: ד״ה אסור וזו׳ שר״ל אף ממקח וממכר. עיין לקמן דף יב ע״ב תוספות ד״ה פיר:

נוגא (מה ג׳)

מפני הקב״ה עם הגויים לתיב לבא לברר את ראויים לקבל טובה של יסורין בתורה